

باسمه تعالی

مدت امتحان: ۹۰ دقیقه	ساعت شروع: ۸ صبح	رشته: ادبیات و علوم انسانی	سؤالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی
تاریخ امتحان: ۲ / ۶ / ۱۳۸۵		سال سوم آموزش متوسطه	
اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی		دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در دوره‌ی تابستانی سال ۱۳۸۵	

ردیف	سؤالات	نمره
۱	با توجه به ابیات زیر ، به سؤالات داده شده ، پاسخ دهید: «دیدن روی تو ظلم است و ندیدن مشکل است تا نگردد جذبه‌ی توفیق ، صائب دستگیر الف) « حروف قافیه » در این ابیات، کدام اند؟ ب) کدام واژه « تخلص » است؟	۰/۵
۲	بیت آخر « قصیده » چه نام دارد؟	۰/۲۵
۳	پدید آورنده‌ی قالب « مسمط » کیست؟	۰/۲۵
۴	درون مایه‌ی دوبیتی و است.	۰/۵
۵	در بیت زیر « مشبه » را در مصراع اول و « وجه شبه » را در مصراع دوم ، مشخص کنید. « لب‌ت تا در لطافت لاله‌ی سیراب را ماند دلم در بی‌قراری چشمه‌ی سیماب را ماند »	۰/۵
۶	در مصراع « قطره تویی ، بحر تویی ، لطف تویی ، قهر تویی » الف) کدام پایه های تشبیه ، حذف شده اند؟ ب) این « نوع تشبیه » چه نامیده می شود؟ پ) واژه‌ی « لطف » کدام یک از پایه های تشبیه است؟	۱
۷	کدام یک از تشبیهات زیر « مفرد » و کدام یک « مرکب » است؟ الف) قرار در کف آزادگان نگیرد مال ب) ای زلف تو هر خمی ، کمندی چو صبر در دل عاشق ، چو آب در غربال چشم‌ت به کرشمه، چشم بندی	۰/۵
۸	یک تشبیه « بلیغ اضافی » بنویسید که واژه‌ی « دوستی » مشبه آن ، باشد.	۰/۵
۹	با توجه به بیت زیر، به سؤالات داده شده ، پاسخ دهید: « گُلا و تازه بهارا ، تویی که عارض تو الف) یک آرایه‌ی « تشخیص » در بیت، نشان داده و دلیل خود را بنویسید. ب) در مصراع دوم ، کدام کلمات در مفهوم « استعاری » به کار رفته اند و چه نوع استعاره ای هستند؟	۱/۵
۱۰	استعاره‌ی به کار رفته در کدام یک از بیت های زیر ، « بلیغ تر و مؤثر تر » است؟ چرا؟ الف) تا تو را جای شد ای سرو روان در دل من ب) قضا چون زگردون فرو هِشست پر هیچ کس می نپسندم که به جای تو بود همه زیر کان کور گردند و کر	۰/۵
	«ادامه‌ی سؤالات در صفحه‌ی دوم»	

باسمه تعالی

مدت امتحان: ۹۰ دقیقه	ساعت شروع: ۸ صبح	رشته: ادبیات و علوم انسانی	سوالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی
تاریخ امتحان: ۱۳۸۵ / ۶ / ۲		سال سوم آموزش متوسطه	
اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی		دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در دوره‌ی تابستانی سال ۱۳۸۵	

ردیف	سوالات	نمره
۱۱	کدام یک از واژه های مشخص شده در بیت زیر، مجاز و کدام حقیقت است؟ مفهوم (معنی) واژه‌ی مجازی را بنویسید. «طاقَت سر بریدنم باشد وز حبیبم سر بریدن نیست»	۰/۷۵
۱۲	در بیت زیر کدام کلمه، در مفهوم «مجازی» به کار رفته است؟ «قرینه» و نوع «علاقه»ی آن را بنویسید. «بر آشفَت ایران و برخاست گرد همی هر کسی کرد ساز نبرد»	۰/۷۵
۱۳	در ابیات زیر، «کنایات» را مشخص کنید و مفهوم هر «کنایه» را بنویسید. الف) چونامردم آواز مردم شنید میان خطر جای بودن ندید ب) هر که دل پیش دلبری دارد ریش در دست دیگری دارد	۱/۵
۱۴	در بیت «رشته‌ی تسبیح اگر بگسست معذورم بدار دستم اندر ساعد ساقی سیمین ساق بود» الف) کدام «صامت» بیش از بقیه، تکرار شده است؟ ب) نام آرایه‌ی ادبی حاصل از این تکرار، چیست؟	۰/۵
۱۵	در عبارات زیر «سجع ها» را بیابید و نوع آن ها را بنویسید. الف) هنر چشمه‌ی زاینده است و دولت پاینده. ب) مُلک بی دین باطل است و دین بی ملک، ضایع.	۱
۱۶	در کدام یک از بیت های زیر، «ترصیع» و در کدام یک «موازنه» وجود دارد؟ در هر مورد، دلیل خود را بنویسید. الف) جبریل مقیم آستانت افلاک حریم بار گاهت ب) برگ بی برگی بود ما را نوال مرگ بی مرگی بود ما را حلال	۱
۱۷	میان کدام واژه ها در بیت های زیر، «جناس» به کار رفته است؟ نوع هر جناس را بیان کنید. الف) صاف های جمله عالم خورده گیر همچو درد درد دین جستیم، نیست ب) زاهد و عجب و نماز و من و مستی و نیاز تا تو را خود ز میان با که عنایت باشد	۱
۱۸	«جناس تام» به کار رفته در بیت زیر را، مشخص کرده و دلیل خود را بنویسید. «نه عجب که قلب دشمن شکنی به روز هیجا تو که قلب دوستان را به مفارقت شکستی»	۱
۱۹	ارتباط میان واژه های مشخص شده در بیت زیر، کدام آرایه‌ی ادبی را به وجود آورده است؟ «ارغوان جام عقیقی به سمن خواهد داد چشم نرگس به شقایق نگران خواهد شد»	۰/۵
	«ادامه‌ی سوالات در صفحه‌ی سوم»	

باسمه تعالی

مدت امتحان: ۹۰ دقیقه	ساعت شروع: ۸ صبح	رشته: ادبیات و علوم انسانی	سوالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی
تاریخ امتحان: ۲ / ۶ / ۱۳۸۵		سال سوم آموزش متوسطه	
اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی		دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در دوره ی تابستانی سال ۱۳۸۵	

ردیف	سوالات	نمره
۲۰	در ابیات زیر، آرایه های « تناقض » و « تضاد » را با ذکر واژه های « متناقض » و « متضاد » نشان دهید. الف) هر گز وجود حاضر غایب شنیده ای ب) تو نه مثل آفتابی که حضور و غیبت افتد من در میان جمع و دلم جای دیگر است دگران روند و آیند و تو هم چنان که هستی	۱
۲۱	« آوردن آیه ، حدیث ، مصراع یا بیتی از شاعری دیگر، در اثنای کلام » ، تعریف کدام آرایه ی ادبی است؟ در شعر زیر، این آرایه را مشخص کنید. چه زخم چونای هر دم ز نوای شوق او دم همه شب در این امیدم که نسیم صبحگاهی که لسان غیب خوش تر بنوازد این نوا را به پیام آشنایی بنوازد آشنا را	۰/۷۵
۲۲	در بیت زیر، کدام کلمه دارای « ایهام » است؟ معانی مختلف آن را بنویسید. « ما در پیاله عکس رخ یار دیده ایم ای بی خبر زلفت شرب مدام ما »	۰/۷۵
۲۳	« اغراق » به کار رفته در بیت زیر را بیابید و آن را توضیح دهید. « دلم گرفته از این روزها ، دلم تنگ است میان ما و رسیدن ، هزار فرسنگ است »	۰/۵
۲۴	در کدام یک از بیت های زیر آرایه ی « حسن تعلیل » دیده می شود؟ دلیل خود را بنویسید. الف) ماه خورشید نمایش ز پس پرده ی زلف ب) به صدق کوش که خورشید زاید از نفست آفتابی است که در پیش سحابی دارد که از دروغ سیه روی گشت صبح نخست	۰/۵
۲۵	در ابیات زیر، هر یک از آرایه های « اشتقاق ، تصدیر ، تلمیح ، حس آمیزی و لفظ و نشر » را بیابید. الف) ما قصه ی سکندر و دارا نخوانده ایم ب) ای نور چشم مستان ، در عین انتظارم پ) دلا زرنج حسودان مرنج و واثق باش ت) از صدای سخن عشق ندیدم خوش تر ث) آدمی در عالم خاکی نمی آید به دست از ما به جز حکایت مهر و وفا می پرس چنگی حزین و جامی بنواز یا بگردان که بد به خاطر امیدوار ما نرسد یادگاری که در این گنبد دوار بماند عالمی دیگر بیاید ساخت وز نو آدمی	۲/۵
	«موفق باشید»	جمع نمره
		۲۰

باسمه تعالی

راهنمای تصحیح سوالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته: ادبیات و علوم انسانی
سال سوم آموزش متوسطه	تاریخ امتحان: ۲ / ۶ / ۱۳۸۵
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در دوره‌ی تابستانی سال ۱۳۸۵	اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
	با سلام و درود ضمن احترام به نظر همکاران ارجمند، راهنمای تصحیح تقدیم می شود.	
۱	الف) یدن (۰/۲۵) ب) صائب (۰/۲۵)	۰/۵
۲	مقطع (۰/۲۵)	۰/۲۵
۳	منوجهری دامغانی (۰/۲۵)	۰/۲۵
۴	عاشقانه (۰/۲۵) عارفانه (۰/۲۵)	۰/۵
۵	مشبهه: لبث (۰/۲۵) وجه شبهه: بی قراری (۰/۲۵)	۰/۵
۶	الف) ادات تشبیه (۰/۲۵) وجه شبهه (۰/۲۵) ب) تشبیه بلیغ اسنادی (۰/۲۵) پ) مشبهه به (۰/۲۵)	۱
۷	الف) تشبیه مرکب (۰/۲۵) ب) تشبیه مفرد (۰/۲۵)	۰/۵
۸	درخت دوستی (یا هر پاسخ درست دیگر) (۰/۵)	۰/۵
۹	الف) واژه‌ی « گل » (یا واژه‌ی « تازه بهار ») در مصراع اول تشخیص دارد. (۰/۲۵) دلیل: شاعر « گل » (یا « تازه بهار ») را همانند انسان تصور کرده (۰/۲۵) و آن را مورد خطاب قرار داده است. (۰/۲۵) (یا هر توضیح درست دیگر) ب) گل (۰/۲۵) بهار (۰/۲۵) هر دو استعاره‌ی مصرحه هستند. (۰/۲۵)	۱/۵
۱۰	بیت «ب» (۰/۲۵) زیرا ذهن برای فهم این استعاره (استعاره مکنیه) به دقت تأمل و تلاش بیش تری نیاز دارد. (۰/۲۵)	۰/۵
۱۱	« سر » در مصراع اول « حقیقت » است. (۰/۲۵) « سر » در دومین مصراع « مجاز » (۰/۲۵) و به معنی، اندیشه (قصد، تصمیم و یا فکر) است. (۰/۲۵)	۰/۲۵
۱۲	واژه‌ی « ایران » در مفهوم مجازی به کار رفته است. (۰/۲۵) «قرینه‌ی آن: برآشفت (۰/۲۵) «علاقه‌ی آن: محلیه (یا کلیه) (۰/۲۵)	۰/۲۵
۱۳	الف) کنایه: جای بودن ندید (۰/۲۵) مفهوم کنایی: گریختن (فرار کردن) (۰/۲۵) ب) کنایه: نل پیش دلبر داشتن (نوشتن مصراع اول بیت «ب» نیز درست است.) (۰/۲۵) مفهوم کنایی: عاشق کسی بودن (۰/۲۵) کنایه: ریش در دست دیگری داشتن (نوشتن مصراع دوم بیت «ب» نیز درست است.) (۰/۲۵) مفهوم کنایی: بی اختیار بودن (اختیار نداشتن، اختیارش در دست دیگری است.) (۰/۲۵)	۱/۵
۱۴	الف) صامت «س» (۰/۲۵) ب) واج آرایی (یا نغمه‌ی حروف) (۰/۲۵)	۰/۵
۱۵	الف) «زاینده» و « پاینده» (۰/۲۵) ← نوع سجع: «متوازی» (۰/۲۵) ب) «باطل» و «ضایع» (۰/۲۵) ← نوع سجع: «متوازن» (۰/۲۵)	۱
۱۶	الف) در بیت «الف» موازنه دیده می شود. (۰/۲۵) زیرا: تمام واژه های دو مصراع این بیت، در تقابل با هم، سجع متوازی ندارند. (یا به این دلیل که: واژه های « جبریل » و « افلاک » در مقابله با هم، سجع متوازن داشته و باقی واژه های بیت در تقابل با یکدیگر، سجع متوازی دارند.) (۰/۲۵) ب) در بیت «ب» ترصیع وجود دارد. (۰/۲۵) زیرا همه‌ی سجع های موجود در بیت «ب» متوازی است. (یا چون واژه های دو مصراع در تقابل با یکدیگر، یا تکرار هستند و یا سجع متوازی دارند.) (۰/۲۵)	۱
	«ادامه در صفحه‌ی دوم»	

باسمه تعالی

راهنمای تصحیح سوالات امتحان نهایی درس: آرایه های ادبی	رشته: ادبیات و علوم انسانی
سال سوم آموزش متوسطه	تاریخ امتحان: ۱۳۸۵ / ۶ / ۲
دانش آموزان و داوطلبان آزاد سراسر کشور در دوره‌ی تابستانی سال ۱۳۸۵	اداره کل سنجش و ارزشیابی تحصیلی

ردیف	راهنمای تصحیح	نمره
۱۷	الف) «درد» و «درد» (+/۲۵) ← نوع جناس: ناقص حرکتی (+/۲۵) ب) «نماز» و «نیاز» (+/۲۵) ← نوع جناس: ناقص اختلافی (+/۲۵)	۱
۱۸	میان واژه های «قلب» در مصراع اول و «قلب» در مصراع دوم، «جناس تام» وجود دارد. (+/۵) زیرا: دو واژه‌ی «قلب» و «قلب» از نظر لفظی، یکسان ولی در معنی با هم متفاوت اند. (یا واژه‌ی «قلب» در مصراع اول به معنی «مرکز سپاه» و در مصراع دوم به مفهوم «دل» است. (+/۵)	۱
۱۹	مراعات نظیر (+/۵)	۰/۵
۲۰	الف) حاضر غایب (+/۲۵) تناقض دارد (+/۲۵) ب) واژه های «حضور» و «غیبت» (یا واژه های «روند» و «آیند») (+/۲۵) با هم متضادند (+/۲۵)	۱
۲۱	تضمین (+/۲۵) بیت دوم «تضمین» است. (نوشتن کل بیت دوم هم، به عنوان مورد تضمین شده، درست است) (+/۵)	۰/۷۵
۲۲	مدام ← ایهام دارد (+/۲۵) معانی مختلف آن: ۱- دایم (پیوسته) (+/۲۵) ۲- شراب (+/۲۵)	۰/۷۵
۲۳	مصراع دوم بیت اغراق دارد. (نوشتن مصراع دوم بیت نیز به عنوان اغراق، درست است. (+/۲۵) شاعر کثرت و زیادی فاصله را اغراق کرده است. (یا هزار فرسنگ فاصله، میان ما و رسیدن اغراق دارد. (+/۲۵)	۰/۵
۲۴	مصراع دوم بیت «ب» حسن تعلیل دارد. (یا از دروغ سیه روی گشت صبح نخست، حسن تعلیل دارد. (+/۲۵) دلیل: شاعر سیه رویی صبح نخستین را، به سبب دروغ گویی آن می داند. (+/۲۵)	۰/۵
۲۵	الف) تلمیح (+/۵) ب) لف و نشر (+/۵) پ) اشتقاق (+/۵) ت) حس آمیزی (+/۵) ث) تصدیر (+/۵)	۲/۵
۲۰	«خسته نباشید»	جمع نمره